

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 19. У Сомбору 15. Октобра 1866. Год. VIII.

Школски Лист излази месечно дваред : сваког 15. и последнѣг , а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа едаред на месец.

Цена е за оба Листа 4 ф. а за сам додатак 1 ф. 20 н. на год.

Школски Лист се опетъ у невољи налази, збогъ маленог броя предплатника. Ово е већ четврти брой што на штету своју издаемо, а овамо близо 500 предбројника има, којима се Лист од Јануара месеца најуредније шаљъ, а они нам е предплатом још од првог полгодия дугую. Шта више чуемо, да гдекои читатељи држе, да се Лист овај трошкомъ фонда Школ. Листа издае и да се њима бесплатно шаљъ. Изјављујући овим да Школски Лист о трошку уредника на свет излази, и да осим предплате ниодкуда никакве помоћи нема, умољавамо све благоизбрране обштине и п. н. Господу, која нам дугую, да се што скорие оддуже, ер неће се моћи унапредак овај Лист точно и на време издавати, ако од предбројника барем толико новаца непримимо, колико е за подмириванѣ трошкова вуждно.

Педагогичне искрице.

Васпитанѣ младежи најглавни е посо у породици и најглавни ствар у држави. Гарве.

Ваљана наука и васпитанѣ најбоља е приштеда и економија, а незнанѣ е опака ствар, која сваку земљу и државу најскуплѣ стае. С м и т.

Васпитанѣ младежи треба да е прва и најважнија ствар у држави и прва брига владара и пѣгових саветника; а где није, ту није ни владара ни саветника, па до кои час ни те државе бити неће. В л а н д.

Валјано изображенѣ народа то е основ за мир народа, за срећу државе, и за сигурност престола. Глуп е народ као успаван звер, кои слепо бесни кад се узбуни. Изображен народ пази веру и закон и правду, он е вредан и поштен у сваком раду, и пази владу као чувара свога благостѣня. Неизображен е народ поводљив за сваким лукавим и поводљивим букачом, те сам се превари и преваран буде. Нема благостѣня народу без изображеня и без добрих народних школа.

Без валјаних наука и без строгог характерног васпитаня, не може данас никои народ дуго ни постојати немоли срећан бити. Оставите децу без науке, па ће бити туђе слуге и робови; а подигните школе и научите млади нараштај мислити, и научите га да позна право достојанство људско и да га уважи, па никоја на свету сила неће бити кадра тај народ сло- мити.

Педагогија несме бити сматрана као пришивак уз другу науку, она несме ни уз филологију ни уз теологију ил политику тек као под најам стојати, него мора имати свое собствено домостројство и мора бити солидно намештена и опремљена. Воспитанѣ и наука младежи нис узгредан посо и задаћа, и дегод се ово за узгредан посо сматра, тамо лежи изображенѣ народа дубоко у блату трулих и смрдљивих поглавичких глава.

Воспитатељ и учитељ има на то ићи и свима силама на томе радити, да нѣгов ученик изађе врстнији него он, и зато ваља најотличније за учитељ и воспитатељ узимати.

Учитељ и воспитатељ треба да има отачко срце према деци, треба да зна, да е он на место оних, кои му децу поверише. Он не сме на себи никое погрешке имати ни трпити; не сме ни онако озбиљан бити, да децу застраши, ни немаран, да му обезобразне, да га неби са оног омрзла, а са овог презрела. Он нетреба ни о чему толико са децом да говори као о том: шта е пристойно, добро, лепо и поштено. Квинтилијан.

Најтежи е посо у васпитаню одржати дете у покорности и опет му непорушити характера.

При одгајаню талената главно е правило: покажи лепе племените и велике слике, и покажи их лепо и племенито, па онда ишти од детета све, само не оно, што превазилази нѣгове снаге.

Што е интелектуално изображенѣ оштрие, тим валя морално да е важније, ер само интелектуално изображени може часом да изађе најнеправеднији и најневаљалии човек, почем своим надмашуюћим разумом више оружа има, да другима шкоди. Аристотел.

Нема сумнѣ, да се деца међу собом много брже нађу, и да дете од детета далеко пре сваку науку прими, него од старијега човека. Песталоци.

Ми не умемо себе ставити у дечию сферу; ми не умемо у њинове идее да уђемо, него их силом увлачимо у свое а оно е главније од овог. Русо.

Од васпитаня женскиня зависи васпитанѣ народа, почем су оне матере народа.

Од женског воспитаня зависи наше социјално стањѣ много више, него што би човек мислити мого. Научите девојчице већ, да буду чуварице простих нарава и радљивости и штедљивости у кући и љубави свега својега, пак ће ове врлине одма и на мушки пол прећи.

Од изображене жене има корист муж и породица, родбина и цела околина, све уз њу изађе лепо и племенито, а уз неизображену подивля и пропадне све.

Коя е још дететом уз божию реч у божијм страху одрастла, та ће и своју децу и свое млађе тако одранити.

Данашњи токорс отијни люди васпитавају свое ћери у најдубљм материјализму, смишљају само на добру продају, па купац нек после бодје очи, и нека гледа, како ће се одржати.

Данас се више непита за девојку, ел' смерна, кућевна, ел' одрастла у запту побожности радљивости штедљивости, него се тамо казује, како зна играти, рисовати, свирати и певати, матерњи език мешањм страних речи кварити, француски брбљати и у сваки говор плести се.

Нека наученици уче езике које хоће, за девојку е ученѣ туђег езика увек пониженѣ и на срамоту, ако коя макар и у страной земљи туђим езиком говори а не своим.

Што се вас тиче (вели Периклес женскима) ево вам савет у неколико речи: отимайте се, да се отликуете оним својствима, што су само вама дата, следуйте вашој урођеној смерности, и држите за своју највећу хвалу, кад вас најманѣ свет по свои усти разноси.

Нѣе изврсноћ поединих наученика и вештака и пњиових ремека, него степен изображѣня, што га има маса народа у свом обраћу са светом показуе вредност и достојанство, кое кои народ међу осталима на свету народима има и заслужиуе. Од нѣгових основних школа дае се увек на сигурно закључити на степен нѣговог изображѣня.

О предаваню науке християнске у ОСНОВНОЙ ШКОЛИ.

(Од Паве Јанковића свештеника у Срб. Итебею.)

Основне школе главни е задатак, да васпита светой цркви добре и ваљане християне. Решенѣ овога задатка тиче се душепопечителя, кои у школи извршуе катихетску дужност тако исто, као што се тиче и самога са декретом снабдѣвенога учителя. Душепопечитель обвезан е по високоме позиву свом, да обучи народ истинама вере християнске; ер доиста само нѣга тичу се божественоег искупителя и учителя тешке оне речи: „Шедше научите вся языки;“ — а васпитателю народа или учителю припада по самоме имену нѣговом том у део катихетска дужност, нити може он ту себи одтуђити; ер прави васпитатель, прави е отац деце, коя су му поверена да се за них брине; и ако се неуморно труди, да задане благословима свете вере и благодетними наукама нѣњима мекане и неоскврѣне груди, заиста е онда подобан самоме душепопечителю у ономе месту, камо га е благи промисао определио.

Издавна призната е истина та, да децу у школи не треба само учити, но и васпитати. А да се ова двояка цель постигне, нужно е да се споразуму свойски они, кои се у двоякоме томе смислу око деце труде.

Сам е Бог тако наредно, да су родители први и природни васпитатели деце. То е истина додуше; но испуњаваю ли они тай велеважни позив свой? поред сваке добре волѣ могу ли они често задоста да му одговоре? А зар не примечавамо често на жалост нашу, да су ладна она прса за веру, из коих би требало да извиру добротворни и топли зраци нѣни? па зар невидимо и то, где помодно васпитанѣ мутно

боядише злим претеће облаке на друштвеноме небу нашем. Бог-
ме тако је, и таква је то истина, као што је истина, да сунчани
зраци греју.

Све ово очима пратећи, чия је најсветија дужност да без-
правствености тој на пут стане? Ко треба да просипа истине
вере, те да се исправи криви правац тај? Заиста нико друга,
него душепопечитељи и учитељи. Како душепопечитељи чине
своје у овоме погледу? — Слава вреднима! — Ал да треба
и учитељи, и колко треба они ту да приносе, да видимо. —

Настављена у верозакону едина је целъ та, да се обо-
гати ум светим истинама вере, да се задане срдце правствен-
ним осећањем; да издејствује, да деца осећају себе за живе
чланове св. майке цркве; па и кад елементарну школу изуче,
да се повере св. цркви с готовошћу и тврдо и верно, да их
она у животу руководи брижљиво.

А треба ли и учитељи да се труде око постизаваня виспре-
не ове цели? треба дакако; ер за едан и два часа пре-
ко седмице врло мало може нарадити и успети кати-
хета; — треба дакле да га подупре учитељ и подпомогне
у постизаваню горњъ цели. Оно стои, да би требало да
предаје науку о вери и са овом у свези библију, и нау-
ку о црквенима обредима, само катихета епископом на то
опуномоћен, али не може се, нит је у реду, није ни слобод-
но да се том дужношћу плеће катихете са свим отерети.
Нека зна сваки учитељ, да му је задатак, да посредује око
тога, како ће религиозне истине прећи у практичан живот
ученика, и тек око тога трудећи се, могу од користи бити
катихети они часови, које учитељ на повторавањ науке хри-
стијанске редовно и точно обраћа.

Као год што је потребна у земљу баченоме семену, да из-
никне, и богато уроди, осим топлоте и светлости сунчане и
благословена киша и роса: тако исто треба и речи катихетине да
понови учитељ више пути, кад се хоће пожељнога успеха да
донесу. Ако је у наведеноме сравнению катихета топлота и све-
тлост сунчана, која осветљаје ученицима смисао и охотно раз-
грејава и заглављује млада и мека срдца да liebe Бога паче
свега, а ближњъ своје као сами себе: онда учитељ који повто-
рава науку християнску битће оно, што је благослованосећа ки-
ша и опорављајућа роса, која је по обилату жетву тако исто
необходна као и сунце.

Тврда је истина, да повторавањ одвећ велику ролу игра

при предавану у елементарной школи. У той 6 школи повто-
 раванѣ едно од поглавитих средства, и чинителя предаваня. Ви-
 шепутним повторавањм дете све болѣ и яснѣ сваѣа, доѣдо
 болѣ готовости и вештине у оном, што 6 на памет научило;
 сам предмет укоренѣе му се све дублѣ у памети, и постане
 као нека духовна своина нѣгова. А из свега тога производи
 то, да у учителѣву важну дужност спада предаванѣ, односно
 повторавањ науке християнске. Нехтети, уклонити се, извинити
 се — за учителя нема места ту.

Ако запитамо, шта 6 цель на повторавањ катихисиса опре-
 делѣних часова? наѣи ћемо, да 6 цель та, да учитель про-
 никне, 6су л ученици разумели, 6су л сватили оно, што им
 6 катихета толковао? да дозна далѣ, какав 6 утисак учинило
 толкованѣ катихисиса на душу нѣову? какав 6 корен ува-
 тило у срдцу нѣовом оно, што 6су напамет научили? осе-
 ћаю л скроз оно, што знаю? и 6су ли кадри топло и ре-
 вно да пристану уз оно, што им 6 ум помоћу памети при-
 своѣо?

А да учитель повтори са успехом оно, што 6 катихета
 предавао и толковао иште се пре свега, да 6 учитель до-
 бар и валян християнин, да носи у себи чисто уверенѣ о
 истинама и правилима свете вере; треба жива вера да му
 гре6 груди; да скроз осећа оно, што повтораваюћи преда6,
 и да побожним животом и живим примером своим сваки дан
 потврђу6 пред ученицима оно што им говори.

Учитель треба да 6 двоинном више богобоязлив, нег ма кои
 други човек; 6р можеш дивлѣ зверове питомити, можеш бити добар
 майстор, све да ниси добар християнин; можеш бити добар
 трговац, валян адвокат, продрзлив войник, а у6дно и добар
 християнин не.

Учитель и катихет нека служе за огледало онима, кое
 учи; нек 6 огледало у говору, учтивости, у любви, у вери
 на и у чистоти; 6р писме, реч, ништа друго нѣе, него у
 срдце ученика посеяно семе, кое само онда никне и плода
 донесе, кад га огрее топлота валянога примера. Найлепша на-
 ука без дела, празан 6 влат. Мудри Фенелон каже: „дела да-
 леко болѣ действую на срдце и на душу ученика, него речи.“
 Кад се ученици науком християнском 6дном уче, а друго виде,
 навикаваю се тим, да држе благочестѣе за неку лепу церемо-
 нию, а добродетель за непрактичну идею.

У смотрениу обучавања у науци християнской строга 6

дужност учитељва, да трудолюбиво приуготови ученике за оно, што ће катихета првом приликом предавати. Што се тиче тога приуготовљења, не мислим да учитељ напред води ученике у науки хришћанској; ер то има да чини само катихета као прави предмета учитељ и толковатељ. Учитељ несме надићи у томе смислу катихету; он само протолковано понавља, и преправља срдце ученика, да лакше прими оно, што ће катихети првом приликом предавати. А у реду е тако да буде; ер као год вешти баштован што најпре прекопа и ограбуља земљу, коју мисли семеном да засеје: тако и учитељ има да приуготови земљу (нарав и срдце ученика) коју хоће катихета семеном да засеје. У овоме смислу најцелисходније испуњава учитељ своју дужност онда, кад удаљава од ученика све, што би пазњи њи-овой могло сметати при ученоу по себи одвећ абстрактнога предмета. Ако далѣ, оне задатке, које е катихета разтолковао, и оне које е дао да се напамет науче, прочитава с децом али тако, да су у одговорима цела питања повторена; ако им протолкује смисао које речи, коју деца неразуму; и ако на последку сав-свим отчински пробуди позор у деци на важност долазећега часа, кои е катихети определѣн, и ако их примерима из црквене повестнице и приповедкама доведе у такво расположењѣ душе, да едва могу да дочекаю час, кад ће чути из уста катихетини спасоносну науку свете вере и истине њѣне. Осим тога може се постарати за какво парче за читањѣ, које би ту добро дошло, па и за какве сходне стихове. Више пути довољна е една едина реч, да задобие важност код ученика оно, што ће се у напред толковати, шта више, често пробуди се само любопитство у деци да што ново чую; тако би се од прилике имало приуготовљавати.

А да понавранѣ буде од успеха, треба учитељ да буде у школи кад е час катихетин; од части за то, да присутствием своим пробуди у деци ту помисао, да е наука хришћанска свакоме на свету без разлике нужна; од части да се стара са почитаним диктирајућим погледом мир да одржи у школи; озбиљним мигом своим расеяне на укочену пазню и друге узнемирујуће на мированѣ опомене; од части да сам научи каквим примерима разсветлоје катихета поедине текстове какви-ма сравнењима краси предаванѣ, како развија га и доказује; али поглавито за то, да усвоивши себи вероучитељв начин предавања, све из уста његових чувено, у своје време тим целисходније у првобитној форми повтори, и правоме вероучителю

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

подобно владати се зна. Поступањѣ учителя и катихете треба да е у подпуноме сагласно. Учитель мора лекцију, коју катихета зада, оним истим начином повторити и слишати, коим е начином сам катихета развио и претресао. Треба дакле ту у школи да е учитель, кад е ту катихета, да не би приликом повторавања и слишања изкривио смисао науке християнске, ил да не би питао децу оно, што чула нису, и тим забунио их. Учитель треба охотно да пази на предавањѣ катихетино, и на напредовањѣ његово у том. Нека прилѣжно забележи себи главне точке предавања катихетинога, нек забележи себи, како е катихета употребио едну и другу повест при разсветленю каквога става? како е разложио, како е и чим е — ако е потребно било — метнуо пред очи ученицима какво ново понятие и пр. и пр.

Ваљноме учителю нек ние срамота што за себе забележити из предавања вероучителѣвог; шта више, то спада у похвалну ревност његову. Из вероучителѣвих уста има се, дакако, свагда чути лепа наука християнска; ер искључиво та уста хране њу и чуваю. Пропао е онај учитель, кои се далѣ више не учи. Све зна само едан Бог. И кад мудри философ смерно признае да ништа, разуми: мало, знаде; онда слободно надати се могу да нећу увредити ни еднога паметнога, безпритрастнога човека, кад рекнем, да и учитель незна свашта, и да он заедно са ма како ваљним свештеником има чему до гроба научити се. Где благословено сунце благочестия не сјае, помрчина е тамо у срдцима, ялова е тамо душа човечия, па баш и поред свеколикога напредовања у свима другима наукама; — ер као што се раздвоити неда воспитание од наставления, тако треба да е спозна наука о вери са прочима наукама. Добро е рекао едан паметан и побожне душе човек, да наука без вере ние од користи.

При повторавању науке християнске спада у учителѣву дужност и то, да ону лекцију, коју е катихета протолковао и задао, деца на време науче. Треба науку християнску учити; и то е тако исто нужно, као што е нуждан несак и креч и вода зидару, да му се каменѣ држи; тако е нужно, као што е нуждан ваздух дисајућем телу. Али овде желим да се забележи, да као што е тело мртво без душе, тако исто да не важи ништа оно, што деца напамет науче, а непротолкуе им се та ко да разуму, и да к срдцу приме. Учитель дакле утврђуе, науку вероучителѣву кад пита децу о оном, што су од њѣга

чула, и том приликом по вероучителю опет им каже, што нису нимадо или што су слабо сеатила; и на то пази јако, колко више може; а доцније опоминѣ их сваком удесном приликом на оно, што су напамет научила, и где год треба, за примере узима.

У погледу на оне, кои јошт читати незнају, најболѣ одговоритѣ учитель дужности повторавања, ако слѣдуюћи начину предавања катихетиног, прегледајућ с њима иконице старога и новога завета; поучи их оном, што им е катихета задао; а онима, кои већ добро читати знају, дае сходно упутство, како треба задати текст научити, и у своје време преслиша неколико болѣх, па те преслишане пусти да дају питања другима ученицима; а у већима разредима већ се иште, да се деца навикну из књига да се уче; на коју цель треба им дати у руке катихисис, и библичне повести старог и новог завета. Правцем ових црквених књига напредуе катихета толкуюћи и удеснима примерима из њих разсветљујући предузета питања. Кад им протолкуе науку хришћанску, а он тражи што слично по онима књигама, и покаже ученицима, да већа част от оног, што су чули, има у путра у тѣма књигама, у питањма, одговорима и засебнима одломцима. И кад е тако омилио науку за ученѣ, научи е и он сам; а то му е од преке потребе. Да се подужи комади лакше напамет научити могу, раздели их учитель на више делова, чита их с њима, мрачно понятије, ако се које появи по начину катихете из нова им разясни; и примети л, да већа част ученика разуме ствар, а он њм мете на срдце, да код куће то напамет науче.

Али има код ове точке предавања јошт нешто што заслужуе, да се забележи. Имаде учителя кои држе, да њима није нужно да знају молитве, науку хришћанску, и библичне повести. Такови нека чују у кратко само толико: И сам учитель треба добро да зна све оно, што натеруе ученике с правом озбиљношћу, непристрастном любовиу, — и ако е потребно — и отчинском строгошћу да уче; ер неби зар иначе лако пала деца на ту помисао: кад е та наука тако нужна, која нам се предае, зашто јо незна и сам учитель на памет? па какво би слѣдство било учителѣве ленности? било би то, да би се у деци укоренило јогуство спрам ученија најполезније науке; — да — и сам би ауторитет учителѣв страдао тим.

Са предаванѣм науке хришћанске и повтораванѣм њѣним

скопчане су и ове прекопуждне потребе : да говор и катихете и учитеља буде што простиј, и природниј, одпочетка па докрај јасан ; и да се лако разумети може ; ер ако ћемо дати за право мудроме Квинтилијану, који је рекао : „онај који говори, треба тако да говори, како ће га сваки разумети ;“ онда толико то већма важи за учитеља, који има посла с децом, у које су душевне силе нејакке, слабачке и врло ограничене, и која треба да сисају млеко као што вели св. апостол Павле. Потребно је даљ, да учитељ говори мисли и ради онако, као што деца мисле говоре и раде ; треба пак да снисходи њима тако зато, да му деца речи разуму, мисли свате, и да добију волѣ ; и то је све тако нужно, да без тога катихету и учитеља чисто себи представити не могу. Особито кад катихета учи, треба да узме у призрење нејакке силе ученика, треба брижљиво да се стара да себи присвоји децијезик. Употребљивањ нових и туђих речи прекраћивањ окончања, изостављањ едне и друге целе речи и прекраћивањ текстова, све то само отешчава а не користи учитељу. Али као год што с едне стране судим, да брижљиво теба избегавати изражае пукопаорске и покућарске ; тако с друге стране држим да није уместно, да катихета и учитељ приликом предавања употребљују биране, китњасто извезене речи, и дугачке периоде ; — катихета и учитељ треба да се уподобе морском гнурцу, који се пушта на дно мора, не да тамо остане, но да тражи и нађе бисера и драга камена, па не тамо да мане, но да собом изнесе горе из воде. Нека говоре учитељ и катихета деца као што приличи : простодечински ; нек говоре разумително, кратко, јасно, љубко ; нек говоре точно и отворено ; па онда добар стоим да ће их деца разумети.

Довде сам сасвим напросто изређао, што треба да чини катихета, а поглавито учитељ око предавања науке хришћјанске у елементарној Школи, ако благи читатељ ових редова пазљиво промотри и усвои разјасњена мнѣња : онда ће се прса моя напунити усређавајуће радости ; па сад само јошт едну.

Почем је свакоме настављено и васпитано басне верозакон, и из овога произлазећа нравственост и почем посредством васпитанја и настављанја долази човек до благостанја на овој страни гроба а до вечнога блаженства тамо од гроба : трудимо се онда да одомаћимо обое у

срдце и у душу стараню нашем воверене дечице, и тако делаюћи, однегаваймо из дорашћује младежи ревностне християне и яке тако, да их у животу неће заљюати моћи никаква бура, никаква непогода, и кои ће кад устреба и живот да пожртвую за веру свагда готови бити, а да тамо горе награду приме.

План учения У СОМБОРСКОЙ СРБСКОЙ ГЛАВНОЙ ОСНОВНОЙ ШКОЛИ за мушку децу (за 186%).

(Продужено.)

ТРЕЋИ РАЗРЕД.

I. Наука християнска.

Ученѣ Науке Христ. у овом разреду састој се из читаня и толкованя неделнихъ и празничнихъ евангелия, из библ. повести, средпѣг катихизиса, толкованя ектенія, читаня и толкованя псалтира, часловца и црквенихъ песама, и из приповеданя о св. угодницама Божиимъ кое се све едно с другимъ у свезу доводити има.

1. Читанѣ и толкованѣ неделнихъ и празничнихъ Евангелия. Од неделнихъ Евангелия предузима се свакогъ понедељника по едно а у остале дане испитива се, и то овимъ редом: Нед. 19. (Лук. зач. 26.) „Икоже хощете да творатъ вамъ чловѣцы“. Ово после толкованя уче сва деца на память. — Неделя 20. Младић у Наину; 21. О сеячу; 22. О немилостивомъ богатырцу и о убогомъ Лазару. 24. О Іаировой кѣри; 25. О милостивомъ Самарянину; 26. О лудомъ богаташу; 27. О исцеленю недужне жене у суботу; 28. О великой вечери; 29. О десеторици прокаженихъ. 30. О богатомъ младићу; затимъ предъ части постъ долазе евангелия. О Закхею; о Митару и Фарисею; о блудномъ Сину; о страшномъ суду; и на беле покладе: „Ише ѿпшате“ (Мат. зач. 17). Ово последнѣ учи се на память. — Осим тога у све оне седмице кад е неделно Евангелие повест, има се преписати, протолковати и у славенскомъ тексту на память научити по едно веће или два мања изреченя из проповеди Исусове (Мат. Гл. V. VI. и VII). — Празнична Евангелия читаю се и толкую уочи дотичногъ праз-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ника, и на сами празник и то: [на Ваведение, Николь дань Први и други дан Божића, на нову годину, на Богоявление, и на Сретение. — Другога полгодия читаю се и толкую за време целог великог поста Евангелия: Великог Четвртка, Страстна Евангелия и Евангелие воскресно, што се на велику Суботу о служби чита. — И за то се време из првог Страстног Евангелия учи на изуост главна наука Христова о любви к ближнѣму и о пошиляню св. Духа, као: Заповѣдь новѣю дамъ вамъ да любите дрѣгъ дрѣга. — ѿ семъ разѣмѣютъ вси яко мои оученицы есте, аще любовъ имайте междѣ сокою. — ѿа заповѣдамъ да любите дрѣгъ дрѣга. Аще мръзъ васъ не навидитъ, бѣдите яко мене преждѣ васъ возненавидѣ. — „Бгда же прїидетъ Оутѣшитель егоже азъ послаю вамъ ѿ Отца, дрѣхъ истинны иже ѿ Отца исходитъ, той свидѣтельствѣтъ ѿ мнѣ.“ — После Ускрса читаю се и толкую евангелия овим редом: Први, други и трећи данъ Ускрса; На Неделю Томи-ну, Мирносица, о Разслаблѣномъ, о Самарянки и о Слѣпоме. на Спасов дан, у неделю Отаца I. Сабора, и II. дан Духова; Затимъ долазе Евангелия отъ Матея по неделяма после Духова, од коихъ се читаю и толкую ова: Нед. 1. „всакъ иже исповѣсть ма;“ 2. Призванѣ првихъ Апостола. 3. „ѿвѣтилникъ тѣлъ есть око.“ Ово се учи и напаметъ. 4. О исцеленю стотниковаго слуге; 6 О исцеленю разслаблѣнога (узетога). 8. Исус наранюе 5000 люди. Юшъ се толкуе на дотичне празнике Евангелие што се чита на Ђурђев дан, на Иванъ дан и на Петров дан, а испредъ ферия школскихъ Евангелие о Преображеню, на благодарению о царскомъ дану, и Евангелие што се чита на служби за упокой и на опелу.

2. Библичне повести. Повести старозаветне од створеня света до Мойсеове смрти повтораваю се првихъ 10 недела, уз то се учи сваке неделѣ по една старозаветна повест у библ. речма по ономе, како е у Школ. Листу године 1862. написано. Уче се пак овим редом: 1. Улазакъ Израильтяна у землю обећану, (Школ. Лист год. 1862. приповедка 28. стр. 235. само у краткомъ изводу); 2. Гедеон (29. стр. 245); 3. Или, нѣгови Синови и Самуил (31. стр. 263); 4. Саулово цароваѣ, и Самуилъ помазуе Давида (у краткомъ изводу, по припов. 32. стр. 266, и 33 стр. 275); 5 Давид и Голиат; Давидъ постае царемъ (34 стр. 276, и 35 стр. 294); 6. Давидов грехъ и каянѣ (36 стр. 29) 7. Авесаломова непослушност, (37 стр. 313). 8 Соломонъ и прво зиданѣ храма (38 и 39 стр.

314 и стр. 329). 9. О разделеню царства, о пропасти Израильског, и затим Гудиног царства и о одведеню у робство Асирско и Вавилонско (само у неколико речи, по малой Свештеной Исторіи; види Шк. Л. 1862. пред приповедкама 46, стр. 375, и 47, стр. 390.). 10. Пророк Данил и три младића (48. стр. 393). Данил у лавовској ями (49 стр. 393). 11. Повратак из робства (у кратко, види бр. 50 стр. 408). Юда Макавей (прип. 52 стр. 525).

Ових 11. библијских повести имаю се учити од окт. до пред Божић, Потом се уче новозаветне повести, а на крају другога полгодія додаю се још и ове старозаветне повести: О пророку Или (41, 42 и 43 стр. 340, и др.); о Ђласею (44, стр. 358); о Јони (45 стр. 359); о Товиту и Товији (46, стр. 375), о Елеазару и Макавейским мученицима (51, стр. 422). —

Библијске повести Новога Завета, што се у III. разреду уче, овде се повторавају уз то се чита и текст Славенски из дотичних Евангелија. — На ново се уче у III. разреду још и ове Библијске Повести почевши од крштења Исусовог; Први ученици Исусови (11). Прва проповед у Назарету (16). Причте о сјачу, о кукољу у пшеници, о зрну горушичном, о квасцу о благу, о бисеру и мрежи. (27); о неваљалом слуги (34); избор 70 ученика (35); и слепи од рођења (38). После повести о улазку Христовомъ у Јерусалим додаю се ове библијске повести: Усахнула смоквица (54); причта о два сина (56); и о неваљалим виноградарима (57). Исусови одговори Фарисеима, и принос удовичин (59 и 61). Причте о 10 девојка и о талантима (62 и 63).

После воскресенія долазе овде ове нове повести: Исус се явля на путу у Емаус (81); Исус на мору Тивериадском (84). — После повести о силазку св. Духа и о установленю прве общине додаю се још ове повести: Исцеленѣ хромога и проповеданѣ апостолско (88 и 89); гоненѣ апостола (90); избор првих діакона (91). Првомученик Стефан (92); обраћенѣ Павлово (93). Додатак о апостолима у кратко (види стр. 173 — 178). Новозаветне Свете Књиге и њихови писатели (види исту књигу стр. 178 — 179). —

3. Евангелске науке у изреченијама уче се овде на славенскомъ џзику са србским толкованѣм, као што е под 1 назначено. — При писаню диктанда употреблюю се Соломонова и Сирахова изреченија и савети Товитови. — Ови се у свезу доводе са дотичним местима у катихизису. —

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

4. У овом разреду предаје се катихизис, али се не учи од речи до речи, него по ономе начину, како је у Шк. Листу год. 1860, Символ вере протолкован. Ученици имају књигу: „Средњи Катихизис за православна народна училишта у Бачкој Епархији.“ Уз то се повторавају све молитве из Малог Катихизиса и из Часловца што их деца у II. разреду учине, заједно са значењем ових, и упућивањем како се имају те молитве при домаћој богомољи употребљавати. — Наука о св. Тайнама учи се обширније, особито о Каянју и Причешћу. — Ектеније што се на св. Литургији читају разясноју се по књизи: „Изяснение св. Литургије.“

5. Житија и дела св. Божјих угодника приповедају се пред дотичне празнике, и потом се ученици испитую из њих. Уче се пак у овом разреду: Житије Матере Божје с значењем празника: Мале Госпоине, Ваведения, Благовести, Сабора Богородичног и Велике Госпоине. Повест о изналаску частнога крста; О св. Стефану Штиљановићу, о св. Димитрију, о св. Николи, св. Василију, св. Сави, св. Ђурђу и Кнезу Лазару.

II. Псалтир.

1. Вештањ у механичном читању, с правилним и србском уву прикладним ударанњем гласа.

2. Читанњ с разясњавањем, и доводенњ у свезу с науком вере, предузима се па овим псалмовима. 1, 8, 14, 18, 19, 20, 22, 23, 33, 50, 83, 84, 90, 91, 92, 100, 102, 109, 111, 115, 142, 145. — Псалмови ови протумачени су по највише у Шк. Листовима 1859, 1860, 1862, и 1864; у колико то неби било, послужује се учитељ при толковању преводом Г. Даничића. — При разяснењу псалма 33 у Шк. Листу год. 1862, показан је начин, како псалме предавати и са осталим наукама у свезу доводити ваља. Учитељ има особито око тога настојати, да се читанњ и ученњ псалмова на васпитанњ срца дечинг, и на подизанњ благих осећања подђиствује, и да се деца моленњ Бога по псалтиру омили. Свако дете учи напамет по шестину од ових псалмова, кои се најпре разясне. — Сва деца повторавају молитве из Часловца, као што је горе напоменуто.

(Продужиће се.)

Одговор учителя

на писмо свога негдашњег ученика „Драгутина.“

II.

Драгутине, Драга Душо моя!

Позван чрез доброту твоју, да Ти на сва у Твоме писму изложена у критичном виду одговорим, у првој сам части доста обилато пробесѣдио, сад пак у овој другој трудињу се да у погледу на науку Христіанску обећану задаћу — мою достаточно рѣшим. Али, пре него што се упустим у сам претрес предмета науке Христіанске, имам Ти приметити, да изражај онај у писму Твоме: „Обзнаними кривца светотатства овог,“ могао е изостати, и са овим се блажим замѣнути: „Кажи ми Оче! до кога мислиш да е та кривица?“

Дакле сад к ствари.

Вѣруем Ти сине! да си при ученој науци Христіанској, талент Твој слабо развити могао; ер е наравно, на низком степену богословских наука засађен. И сам чеће о том размишљајући кога да окривим, до крайности сам тѣрао, па на послѣдку сам се заптио, и одговор на жалост! са тежком мукомъ у себе прогутао. — Тугаливо е дакле сине! оно у твојем писму на мене стављено питање, тугаливо и претугаливо, особито пак у данашњем положају моме. Истина е сине! да летаргија обузима чланове писати имајуће науку Христіанску; али управо ово треба на чисто да изведемо, кои су ти чланови? При питању овом, двојки нам се чланови свештеничког реда на углед стављају, и то едни духовног, други пак свѣтскога чина.

Слушай сине! како о овом светом предмѣту разговарају православни свештеници. Први бесѣде: „Они, кои требају катихисис нека га и пишу.“ А требају га светски свештеници! Они, по своме положају на академіама, лицейма, полугимнасијама, гимнасијама, предуготовничким школама и реалкама, катихисирајући плату вуку. Од њих стављени су гдѣкој и у ред државних чиновника. По военной крајини на шеширу златне ките, а на поясу златне ресе носе, на послѣдку им е и старост са годишњом пензијом осигурана. Штогод досад црковног и богословског написаног имамо, све су нам калуђери написали. Право е дакле,

да и светско свештенство штогод напише; а найнуждніе в оно да израде, што им є хлѣб насушни.

Пастирска богословія каже, да є прва и найглавнїя дужност свештеничка учити. Ово є ученї опет тройкога вида. Прво се извршує са школске катедре, гдѣ свештеник као школски катихета наставляюћи пунонадеждну младеж, у омиљной Ти науки Христіанской, учи ю истином Богопознанію и Богопочитанію, да би порастла у благоправію као „зрно горушично“ Мар. гл. 4. сх. 31. па да би благонадеждних одрастли наших душе хвалили Господа, и хвалећи га пѣвали му за цѣло врѣме живота свога, сбог полученных совршених дарова, коє вечером, ютром и у подне получаваю од подателя вѣчног благослова. Друго се испуњава са свештеног у цркви амвона, с' кога свештеник, слѣдујући рѣчма небесног учителя свога, кои га, препоручуюћи му проповѣд слова божіег у св. Евангелію Мат. (глава 5. сх. 13. и 14) назива: солю землѣ и свѣтом міра, с кога свештеник велим, са односителним примѣтбама на начин живота повѣрене му пастве, словом исправляя недостатке нѣне. Мирски свештеници дакле треба да просвѣте люде са науком своіом, како ѣду увидити добра дѣла нѣихова и прославляти Отца, кои є на небеси Мат гл. 5. сх. 16. Треће пак цѣл свою онда постизава, кад душепопечитель примѣрним собственог живота свога поведенїи неосквернює благо сѣме разумне човечіе душе, и кад са тим неугашава светлост узаймлѣну од пламена огнених ѣзика; но управляюћи добро живот свой, побѣђує найвећи труд коме по светиньї своіой као што св. Златоуст каже: „равнога нема.“ Пак онда показуюћи са тим вѣру од дѣла свои, показує науку над свим наукама, и найвише знанї преко све мудрости. Па несаблазняваюћи никога немора се бояти да ѣе му при учено нѣговом праведно смѣти ткогод казати: „Врачу изцѣли се сам.“ Нити ѣе се бояти оне пресуде у св. Евангелію Мат. гл. 18. сх. 6. да обѣси жернов оселски себи о врат и потоне у пучини морской. Они треба са добри дѣла да предходе; ер св. Яков каже: „Видите ли дакле, да се чрез дѣла оправдава човек, а не само чрез єдину вѣру.“ Па после, као год што є тѣло без духа мртво, тако є и вѣра без дѣла мртва. Писмо 2. сх. 24. 26. Рѣчію, треба да точно испуњаваю ону заповед, коя вели: „Образи бивайте стаду!“ — Ове све три дужности неизключиво обвезую парохіялног свештеника. Парохіялни свештеник дакле треба свагда на уму да има оне св. Златоуста рѣчи, кои вели: „Немислим да ѣе их много быти међу свештеницима

који ће се спасти; но више ће њи погинути. Њиова е дужност дакле старати се како ће чрез науку Хришћанску, чрез проповѣд слова Божја, и собственим живота свога понашањем, изчупавати и своје собствене душе; а и душе других грѣшника из челюсти пакла и из бездне неракајности. Из изложених дакле овде узрока: „Дужност е њиова без сваког противорѣчја постарати се за списањѣ катихизиса и науке Хришћанске.“

Парохіално свештенство на ово одговара: Они, који имаду супремацију над нама; имаю и надзор над црквама и школама, надзиравајући треба ове недостатке да увиде, па потом и исправе. Недостатак е у врло спрченом, ограниченем и неразвѣном образованю предмѣта науке Хришћанске. Тай дакле треба разпространити, из шкодљивих и узких граница разпустити, па развити образованѣ његово на темелю богословских обширних наука, систематично написаних, те тако подпуни алат майстору у руке предати, од кога се захтѣва, да ради чисто и савршено свой занат. Каже се: „Нема заната, без доброг алата“ И послѣ поред доброга алата, који неби хтѣо дужности својој задоста чинити, тога најпре опоменути, послѣ изболжити, казнити, премѣстити, па на послѣдку богме и званія лишити. Са најтопљом благодарношћу признаемо да су стари калуђери штогод е за цркву досад нужно било, списали. Али и са највећим усрдјем желимо, да и данашњи калуђери свакој моралној и просвѣтној оскудици у православној цркви доскоче. Ово им Бог у грѣх неби уписао; света би им мати црква због тога достојну награду пружала, а и ми би им благодарити обвезани били. — Ово би они требали и због тога да учине, што су сретни те више и времена и средства зато имаю. Имаю књижице у Карловци, и по сви скоро Манастири, кое неоцѣњива сокровишта богословских предмета у себи садржаваю, и кое су они богоносни отци, пастири и учители црковни написали, који су као свѣтила небесна ученошћу својом свѣтлили на истоку и западу. Ако и есте држава старост њѣколицине нас само са њѣколико стотиница и осигурала, сво мѣрско свештенство нема право на благодѣяніе ово. А и за оне саме тако е ограничено и незнатно, да онда, кад по немоћи на то спадну, и поред њѣга ће горку и чемерну старост проводити. — Напротив пак манастирско свештенство служећи Богу и цркви, у томе е сретном положаю, до вѣковѣчно свой цѣли доходак ужива. — И ово свештенство нетреба никад са ума да смеће оне св. апостола рѣчи, који говори овако у писму своме к Тимотею гл. 3.

Вѣрно слово, аще кто Епископства хоцетъ добраго дѣла желяетъ.“ Па описуюћи све добродѣтели, коима треба да ь украшен Епископ између прочег вели у сх. 3. „Епископъ подобаетъ быти учителю.“ Ови дакле, кои се желе овога свѣта у срећи прославити, дужни су се и за больи свѣт, у коме их божія вѣчна слава очекуе приуготовити. Приуготовити се пак могу са ученѣм себе и други. — Ученѣ писмено, далеко ь већег замашая; него устмено, особито сад у ово врѣме, кад ь и више и ниже свештенство на обятаванѣ у њдном мѣсту ограничено, па не иду по старом апостолском начину проповѣдати вселеной. Мастити ови преѣмници богомудрих апостола треба да пишу, и по рѣчма св. апостола Павла к Тим. гл. 3. сх. 15—16. да нас науче, „како треба у дому божіем живити, кои ь црква Бога живого; ступ и утврѣнѣ истине.“ Они треба да спашу науку христіанску, па у њой да нас науче, како ћемо исповѣдати велику благочестія тайну, како ћемо дознати, да се Бог явіо у плоти, оправдао у духу, показао ангелима, проповѣдан био међу язичници, вѣрован у свѣту и вознесао се у слави. Они треба да пишу, па списанія њіова разтрубиће се чрез пастирску свиралу духовног, словесног стада христове цркве по свой православія вселеной. — Далекое су чувена, широко виђена, високо прослављена, а нязко обгрљена и на срце притиснута писма „Муравѣва и Александра Стурдзе,“ ових руских књижевних апостола. Ови и овим подобни надати се могу, да ће им владика свети и непорочни рећи: „Чадо воспріялъ вси благая твоя въ животѣ твоём,“ то вст, ову си славу іош за живота твого заслужио, ући дакле и наслађавай се лицедрѣніемъ Господа твого. Мирско дакле свештенство тога ь понизног мнѣнія, да желећи митром крунисати главу и скиптром правленія управљати цркву, буду достойни преѣмници богомудрих апостола и великих Іерарха црковних, па због тога држи да њима по превосходству припада право списати катихизис. И ово дакле с правом од њи очекуе у толико више, што им жели, да поединоме од њих Господ у свое врѣме рекне: „Знам твоя дѣла и трудове, и у мое си име трудио се.“ —

Ево сине, како се о том преѣпиру православни свештеници њдног и другог реда. Ал' немисли опет, да они посве ништа за цркву нераде. Морам ти примѣтити, да се гдѣкой од њи отликую у списаніяма и проповѣданю слова божія, ово сачинявајући оригинална слова; ово пак преводом из разних црквених писаца. Њѣки су списанія своя већ и на свѣт издали, њѣки опет преко

сто табака за печатню готових имаю, која су ово у цркви; ово у разним другим приликама, и у јавним скупштинама говорили; но лишени новчаних средства „за печатню преправна,“ без и најманѣ кривице своје у затвору стену. Труде се дакле и отликују по гдѣкој свештеници из обог кола. — У новие доба и свѣтско свештенство наше, почело се у книжевној радњи отликовати, и то послѣ смрти Митрополита великог „Стратимировића“ — који је за нашу цркву и просвѣту врло сјayne заслуге себи стекао; но који, Бог нека му души у грѣх не упише, на то је тежио, да свештенство, и то своје собствене фамилије ради, више се са материјалним пословима занима; него са просвѣтом. — Под Митрополитом „Станковићем,“ рода гениј почео је главу своју подизати, но овог првосвештеника господство, за кратко трајаше. — „Раячић,“ неznam, како ћу да се њу истини изразим, а да не оскврним светињу почитаня оног, које сам обвезан моме негдашњем благодѣтелю с благодарношћу отдавати. Овај Митрополит а послѣ и Патријарх, доброг је срца био, но поред тога и поводљив. Он је велико поверење полагао у околину своју. Чешће је наговорен од другогачакав налог на свештенство издао, а послѣ опет од трећег наведен, сам је од тог одступао, и подчинјеним да га неизвршую повода давао. За црквене се ствари како тако старао, ал за србску народност био је стуб непоколебим, кога никакви политични виор ни уздрмати, а камоли из темела потрести немогаше. Бог нека му души вѣчно спасење дарује. Њему је мило било чути, да се когод од клира у книжеству труди и отликује; но наговорен лако је издао окружницу, с којом је книжицу ту или забранио, или гледао да јој припадајућу цѣну њему побие. —

Овде ћу ти Драгутине! сај на оно да одговорим, што велиш у писму твоме, да је: чрез летаргију писати имајућих чланова науку Христјанску, образовање њено занемарено, и да је та света наука битност своју преживила. Ако су многи, нису сви чланови цркве летаргијом обузети. Ево ти дакле живи примѣра: Послѣ оних политичних вихора, којих се млада клица у год. 1848. у тробойној застави засађеној руком несташних бунтовника, у краљвини Угарској, Италији, па и у самом Бечу, код браће Миклова и Сеплова, на свето-стезановој цркви виорећи се показала; послѣ истих политичних бурја, Његово Високопреосвештенство Епископ Бачкиј Г. „Платон,“ списао је три едан од другог обширнја за три разне школе Катихисиса, која су се њеко врѣме и по срѣмским школама предава-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBL.BS

ти почела; но на едаред злобна парка, пресеће им жицу, и да се од далѣг предавања престане: „црна наредба стиже!!!“ — Зашто е то покойни Патријарх учинио? да ли е он то учинио због тога, што е својом собственом догматичном науком и способношћу превидио несавршенство истих Катихисиса? или га е љубов према особи писца на то навела са обичним изражаем: „Нећеш баш свѣтлити! Ал тако е сине! нѣки од нас видећи га поклонисмоу се! а нѣки посумњаше се ово учинити. (Мат. гл. 28. сх. 17.) А зар се не могло на оном већ лепо подигнутом темелю за основне школе, и далѣ за више школе надзидати?

Сад ти још и то примѣчавам, да наука хришћанска не никакo битност своју, благодаримо Господа преживила, ер Спаситељ каже: „Небо и земља мимоидут, а словеса моя неумут преити.“ Не се наука хришћанска преживила: Она е вѣчна наука, која е и од вѣчног учитеља основана. Преживио се дакле само Синодални Катихисис, кога е неумрли „Архимандрит Раић,“ на велику и опасну по нас претњу од стране владе и нѣног у синоду присутствуюћег Коммиссара 1774, кој е римски Катихисис у цѣпу имао и са налогом да га нашим Архиепископима на силу наметне, ако за 24 дана по догматима наше православне цркве Катихисис несачине. И овај дакле кратки синодални Катихисис, са оним преосвештеног г. Платона Катихисисима замѣнути треба у нижим класама. За више пак разреде стара се маленкост моя, едно руско дѣло да преведе.

Г. Гавриил Архимандрит, сад Високопреосвештени Владика Шабачки у младој кнежевини Србској, са преводима својима у књижицама: „Повѣст о првом и другом вселенском Собору“ 1855. у Земуну печатанима, появио се као нѣки феномен небесни, у књижеству богословском, па у мѣсто хвала да му се рекне, завист у мало равну пресуду гореописаних Катихисиса и над њиме неизрече. — Ми пак, не само да се побуђеним налазимо, томе високодостојнику црквном и врѣдном радину у винограду Господњем јавну благодарност пред лицем свѣта изразити; но јошт га и најпокорније молимо, да и они 6 књига од Алекс. Стурдзе списаних, поред ове прве: „Писма о дужностима свештеничког чина“ преведе, и као најдрагоцѣнији адиѣар клиру нашем повѣри, с којима ће се при предавању и учитељи св. Богословіе ползовати, и млади предуготовници, за званіе духовног пастирског учительства, са драгоцѣностима овима, у струку њиову спадајућима, точно

узнати; и с којима ће послѣ душепопечительству њиовом повѣреној им духовној пастви од велике моралне користи бити; па увѣрени о знанју своме, поуздано ће стадо своје духовно са овим св. писма рѣчима тѣшити моћи: „Небойсе мало стадо; ер в изволио Отац дати Вам царство.“

Ово пишући, држим да нѣ нужно много рѣчи о том просипати, да тог високодостойника црквеног на то намолимо, у толико више, што му у дужност спада, ово започето дѣло довршити; а показао е у превосходном смислу, да за то доволно душевне снаге, обилног знанја и вѣштине има. Овдѣ ћу да се изразим са рѣчма безсмртног Мушицког:

„Нетреба тај огань небесни у теби огиѣне пице!“

„Примѣр бити ћеш и другим!“ — А ако га е нанешена му неправда, од чѣ год стране, од започетог рада на далѣ уздржала, треба оно на памети да има. „Великих е духовна својство — неправде презирати. И да заврши са рѣчма митроносног пѣвца:“

„Благо томе, Вишиѣга кой под свесилним щитом блиста, и труда свог ужива плоче, мили Владико!

Утѣху ти ми у себи тражи.

Покойни парох Прижки Јосиф Горјановић, слободно е превео псалтир на србски, па због печатнѣ, од духовне власти нѣке е неугодности претрпио. Но овоћу ћутанѣм прећи, ал ипак у овом дѣлу „Др. Јован Субботић,“ као бранитель, благодарно ст заслужуе.

При заключеню писма мога, мили Драгутине! почем сам ти узроке укратко навео несавршенога Катихисиса, обнадеждавам те, да неће још дуго загребачке академје Катихета и нѣму подобни за Катихисисом лелекати, надајући се, да ће највиша духовна власт Катихисисе Преосвешт. Г. „Платона,“ у манѣ разреде увести, и да ће се наћи ткогод, ко ће се и о Катихисису за више разреде постарати. Па ово кои у дело приведу, са пуним правом надати се могу да ће се после смрти њиове, на њима оне Сирахове испунити рѣчи: „Тѣлеса њиова у свѣту погребена бише, а имена њиова живе у роду; премудрост њиову приповедаю люди, и похвалу њиову исповѣда црква.“

Сад ако мислиш да нисам у овом предмѣту доволно задовољно любопитство твоје, потруди се у Фрушку гору у

св. обитель Н. доћи, гди ћемо се обширние проразговорити и гди те жельно очекуем.

На вѣнцу Фрушке горе 15. Мая 1866.

Твой негдашњи учитель.

Школске вести.

ДОБРОТВОРНИ ЗАВЕШТАИ. У Панчеву преминула е 29. Августа о. г. госпођа Мариа удовица Лазара Драгићевића у 60. години старости свое. Нѣн муж био е родом из Босне, у младости сиромак трудом и чуваяѣм подигао се тако, да е после био отличан грађанин и трговац, и оставио после себе г. 1856. знаменито имаѣ супруги својой, одредивши богате дарове црквама, болницама и сиротинњи. Покойница била е од рода Срданаца из Панчева, после мужа живила е као смерна и побожна удовица 10 година, и кад њој е време дошло да пође на истину, оставила е после себе красне задушбине, којма е постала добротворка свога места и целога Србства.

Од иманя свога богато обдаривши најпре мужевљѣву и своју родбину, завештала е она саборной Панчевачкой цркви 5000 фор.; задушбини свог мужа цркви св. Ђурђа на тамошњим гробљу 6000 фор.; сво остало имаѣ што по исплати легата остане, одредила е на подпору сиромашне србске православне деце. Имаѣ ово износи на 10,000 ф. а. вр. Извршитељ завета Гд. Петар Михаиловић адвокат опуномоћен е од завештательке, да управя овом закладом, и да наређуе, ко ће унапредак њоме управляти.

У похвалу покойнице на упоку њѣном 30. Августа о. г. говорио е врстни свештеник Панчевачки г. Василие Живковић надгробно слово, које е недавно у Панчеву путем печатѣ на свѣт изишло.

Врстна ова жена србска својом племенитом задушбином оставила е након себе вечити спомен у народу србском. Нека се на њо угледаю сви они богати люди и жене у народу нашем, кои немаю од срца порода, па нека дарезљивом руком од пропадљивог блага, ког немогу собом у вечност понети, осниваю добротворне заводе, стипендије и катедре за ученѣ и васпитаваѣ мушке и женске младежи наше, за приправляѣ врстних учителя и учительца, за сачуваѣ и васпитаваѣ свештеничке учительске и остале сирочади и т. д. — Свештеници, лекари, адвокати и местне старешине, кои имаю уплива моралног код овакових, временитих лица; нека за дело савести узму препоручити им осниваѣ оваких по народ најкористниих задушбина, којма се Богу најбољѣ угодити и најкрасниј спомен оставити може.

НАУКА ХРИСТИЈАНСКА. Пре неког времена ревности наш старина Преч. Г. Павле Николић прота Карловачки сачинио е књигу под насловом: „Наука Христијанска састављена из повести Старог и Новог завета.“ Књигу е ову издао на свѣт врстни Карловачки грађанин Константин Станковић. Цена њој е 40 новч.

УПРАЗДЊЕНА УЧИТЕЛСКА МЕСТА. У Осѣку место учительнице у девојачкој школи с платом 525, и с правом на мировину толику колика е плата. Од проситељице иште се вештина у срб. и у немачком ѣзику и у славенском читаню. Молбенице се одправити имаю до 1. нов. на протопресвитерат Осечки а управљене имаю бити на Архиепископу Карловачку.

У Темишварској Епархији упраздњена су четири чисто србска учительска места и то: У Црној Бари, плата е: 85 фор. а. вр. с ливадам и баштом; 36 пож. жита, 18 пож. кукуруза, 25 фунти соли, 12 фунти свећа, 3 хв. сламе 1 хв. дрва, и слободан стан. — У Парданю плата е: 126 ф. а. вр. 2 и по ланца ораће земљ; 40 пож. жита, 20 пож. кукуруза, 50 фун. соли, 17 фунти свећа и слоб. стан. — Фенлаку плата е: 336 фр. а. вр. слоб. стан и 8 хв. дрва за школу и учителѣв стан. У Срб. Арадцу плата е 120 фор. а. вр. 4 ланца ораће земљ, 100 п хв. баште, 30 пож. жита, 15 пож. кукуруза, 15 пож. бчма, 50 фун. соли, 12 фун. свеће, едно свинче, 4 хв. сламе, 2 хв. дрва и слоб. стан. —

Молбенице за сва ова 4 места имаю се поднети што скорие ч. консисторији Темишварској.

ПРИЛОЗИ НА ФОНД ЗА УЧИТЕЛСКЕ СИРОТЕ. На фонд за учительске сироте приложили су у Неузини: Г. Јован Шлезингер трговац 24 кр. Гђа Фаника његова супруга 20 кр. ГГ. Франьо Новаквић бележник 10 кр. Ђуро Микшић племић 1 фор. Коста Миливојчев трговац 40 кр. Свега 1 фр. 94 кр. — Прилоге ове скупио е и уредништву Листа овог прислао г. Дим. Давидовић учитель.

НОВИ ЧЕСКИ БУКВАР. Госп. Билка школски управитељ у Ческој одредио е две награде од 100 и од 50 фор. за оне кои најболѣш буквар Чески саставе. Прву награду добио е Госп. П. Резач, а другу Г. Г. Резач и Булир. — Тај награђени буквар већ се штампа у Златноме Прагу о трошку Госп. Билке, ком е на издаванј ове школске књиге 800 фор. одредио.

РУСИНСКА ПРЕПАРАНДИЈА У ЛВОВУ имала е 82 ученика од коих су 27 смештени били у учительској семинарији где су њих 20 и с рачом снабђвени били; осим тога неколико приправника уживаху

месечну подпору у новцу. На учительску семинарију троши се годишњѣ око 3000 фор. што родољубци русински прилажу. У Лавовској епархији има већ до 1200 Русинских школа које прилично напредују, а напредовале би и већма, да су учители болѣ заплаћени.

Предплатници Школскога Листа.

„ПРАВЫМЪ ПОДОКЛАТЪ ПОХВАЛА.“

Св. Писмо.

І. У БАЧКОЈ.

У Сомбору. Г. Г. Антоніе Коньовић вар. земљомер, 2 фр.; Гедеон Леовић адвокат и шк. старатељ, 2 фр.; Сима Костић катихет, 2 фр.; Васа Бикар земљ. притежатељ, 3 фр.; Ђ. Теодоровић уч. 3 фр.; Јов. Белянски уч. 3 фр.; Н. Томић уч. 3 фр.; Срб. Читаоница, 3 фр.; Сиди Веселиновић ученица, 1 фр.; Прока Манойловић уч. 2 фр. —

Осим тога шилѣ се неколико примерака познаницима и пријатељима из почитана на дар.

(Продужиће се.)

ЈВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА. Г. Н. Киряку у К. За преч. г. Архимадрита 2 фор. примљено у име предплате од 1. Априла до 30. Септембра.

Обштини села Визића у Срему. У име предплате за ову годину 4 фор. и у име дуга пређашњѣм Уредништву за Шк. Лист од прошле год. 2 фор. исправно е примљено.

Обштинама Путиначкој, Краљвачкој и Мадо Радиначкој, Предплату на целу ову годину с 12 фор. исправно примили смо. —

Преч. Г. С. О. Шк. Управителю. у Б. Е. С' благодарношћу признае ово Уредништво, да сте Ви као свагдашњи предплатник овога Листа не само за ову годину, него већ и за будућу 1867 годину предплату исправно и у напред послали. Скорим ће те се уверити Господине, колико учитеља, Директора Пароха и Обштине Лист овај држе. Изјаву вашу, да неки од млађих учитеља у тамошњѣм крају не знају Метода, необдржавају часове школске и неће да се уче него у леньости време проводе, признаемо за уместну, уверивши се доста на самом делу да е код неких учитеља, па на жалост и међу млађима, тако као што ви описујете. За досадашњѣ нема другога лека, него правда и правда при намештаню а не непотизам пријатељство и друге недозвољне околности, затим строги надзор и дисциплина, па ком се учитељ неваљало влада и немарљиво дужности одправља, ваља га после прве и друге опомене звањја лишити. На избор младића, кои у приправнички завод ступају пази се, а пазиће се и много строжније, чим их довољан брой буде овамо долазио. —

Писмо из П. Примљено у Лист.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.